

МИЛЕ ТОМИЋ

ПРАЗНИ РАЗГОВОРИ

Коректура: Octavia Nedelcu
Компјутерски слог: Mile Tomić
Корице: Mile Tomić

Editură recunoscută de Consiliul Național al Cercetării Științifice (C.N.C.S.) și inclusă de Consiliul Național de Atestare a Titlurilor, Diplomelor și Certificatelor Universitare (C.N.A.T.D.C.U.) în categoria editurilor de prestigiu recunoscut.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
MILE, TOMIĆ

Prazni razgovori = Vorbe goale / Mile Tomić. - București : Editura Universitară, 2017
ISBN 978-606-28-0552-4

82

DOI: (Digital Object Identifier): 10.5682/9786062805524

© Toate drepturile asupra acestei lucrări sunt rezervate, nicio parte din această lucrare nu poate fi copiată fără acordul autorului

Copyright © 2017 – Rezervat autorului
Editura Universitară
Editor: Vasile Muscalu
B-dul. N. Bălcescu nr. 27-33, Sector 1, București
Tel.: 021 – 315.32.47 / 319.67.27
www.editurauniversitara.ro
e-mail: redactia@editurauniversitara.ro

Distribuție: tel.: 021-315.32.47 / 319.67.27 / 0744 EDITOR / 07217 CARTE
comenzi@editurauniversitara.ro
O.P. 15, C.P. 35, București
www.editurauniversitara.ro

МИЛЕ ТОМИЋ

**ПРАЗНИ
РАЗГОВОРИ**

EDITURA UNIVERSITARĂ
București, 2017

I

БАНАТСКЕ ПЛАНИНЕ, БАНАТСКЕ РАВНИЦЕ

Ко није Банаћанин неће никада знати како изгледа банатска равница, а како банатске планине. Све оно што се, у том погледу налази у целој Румунији, налази се и у Банату, али мало дугачије.

Банатска равнице нема неплодних парцела, нема напуштених предела за коров и шибље. Она је цела урађена, поорана, засејана, засађена. Простире се око нас даље од нашег видика, оставља утисак да је бескрајна и непроменљива. Њом су владали Мађари сами или са Аустријанцима, никада са Румунима или осталим многобројним националностима. Овде је увек било много да се одради, посеје, посади и обере. Неко је то морао да уради, разуме се, не Мађари и Аустријанци. Радили и остали, Срби, Румуни, Чеси, Словаци, Цигани и колико их је још било или досељено.

Банатске планине су шуме или камен, стрме или проходљиве али никада зими неподношљиве. Завеје зимски снег, увија велика пространства у бело одело, али никога не натера да премрзне. Мађарска и Аустрија имају дуге и тешке зиме. Ту треба дрва за грејање, а

овде оно расте само. Настаснили су још доста досељеникма из Олтеније, познати под иманом Буфени. Они су, са локалним Србима, највише на томе радили. Обарали дрва, секли их на цепанице и преносили до Дунава где их товарили у мађарске и аустријске товарне бродове и грејали Будимпешту и Беч.

Кад је реч о Буфенима, да напоменемо да је то било негде, у XVIII-ом веку, када је досељено неколико хиљада Румуна из Олтеније, овде познати под именом Буфени, и настанили их, поред, већ постојећих, румунских или српских насеља. Са тим се Румунима ни данас не налази заједнички језик. Највише их има у Дунавској клисури, најмање у горњем Банату. Знам једног од њих, који случајно живи у чисто српском селу поред Дунава, ја га и ове године поздрављам српки, он ми одговара румунски.

- Није ти било довољно 60 година заједничког живота са Србима па да научиш, бар Добар дан, српски?

Одмах ми одговорио:

- Није тачно. Ја сам овде од 62 године, а не од 60. Овде је Румунија, не говори ми српски.

- Видим да лепо разумеш. Ја ти никада нећу говорити румунски у овом селу. Само један километар је село твог порекла, то је сада румунско село, насељено буфенима, па тамо ћу морати да ти се обратим румунски, ако те случајно будем препознао.

Он је, као Буфен, дошао зет у српску кућу и све око себе порумунио. Или, боље речено, хтео да порумуни, али није успео ни чак себе да одржи на тој

линији. Велика је инација, као и сви Буфени, иначе не долази са никем у сукоб.

Чујем од народа да сада, под старост, често посећује сеоску крчму па, када се опије, пева само српске песме. Има ћерку која, опет према народу, производи у насељу најбољи крављи сир. Отишао сам и ја код ње, и купио килу, две тог маснаг, меког, укусног сира, говорећи јој румунски.

- Мени је отац Румун, ја морам знати румунски, мени је мајка Српкиња, ја говорим лепо и српски. У селу говорим само српски, како цели свет овде говори.

То није специфичност Баната, нити Банаћанима, било које вере да су. Али, ето то овде постоји. Дакле у Банату постоје две врсте Румуна, Олтенци, велики непријатељи Срба и Банаћани, велики пријатељи Срба.

Морамо напоменути да је Аустрија поштовала нека од основних права мањинаца у Аустроугарској. Добро се зна, и пише на табли на спољашњем школском зиду да Радимња има основну школу од 1772. што је тачно две године од отварања прве школе за српску децу у Београду. Имали су своју српски цркву од самог почетка, дуго је година свештеник био и сеоски учитељ.

У Банату је лети топло, али подношљиво, ту је зими хладно али издржљиво.

У овим се околинама, и у оваквим природним условима појавио, током векова, благонамерни, тихи и разумни Банаћанин, румунске, српске, мађарске, швапске, чешке, словачке, хрватске крви. Румуни Банаћани одлично се слажу са свим осталим мањинцима. Често говоре најмање један од њихових

језика, а румунски није страни језик ниједног Банађанина.

Ко није прошетао Дунавском клисуром, није видео Румунију. Тако сам увек говорио познаницима који то нису доживели не само из локалног патриотизма него из дубоког, дубоког убеђења да је то баш тако. Тим сам путем, са нешто више од сто километара, од Оршаве до Мудаве, прошао колима много, много пута. Једноставно не осећаш умор. И ако возим чак из Букурешта, са преко 330 км, до Оршаве, када улазиш у Клисуру, излазећи из Оршаве, улазиш у други свет. Предивно, прекрасно за посматрање, за одмарање, за вожњу.

Кола, једноставно иду сама, као да су она рођена овде, а не ја.

При повољнијим временским приликама, тамо увек има пролазника. Свакојаких. Са свих страна Румуније и све више са свих страна Европе. Неки поставили шатор за бар једну ноћ, други остали сат-два, да пробају пецање, неки само да се окупају, неки само да уживају посматрајући десно планине свакојаких боја и лево воду, кад светлу, кад зелену, кад плаву, углавном са малим таласима. У наставку, с оне друге стране воде настављају се исте палине као да излазе из воде, висике, свакобојне, исте као и ове са десне стране. Тамо је друга држава, некада тешко непријатељска, бивша премога чуване границе са румунске стране.

Ја сам и тада туда пролазио када сам био благо настројен. Кажем, благо настројен, јер треба да имаш добро извежбане нерве за сваку врсту зајебавање, свију и свакога у војничком оделу, граничара, милиционера.

Ту си нико и ништа. Ти си сигурно и највећи бегунац из своје државе, ти си издајица, шпијун. Ти си Србин и то је довољно за саког несрбина да те лепо оцени и увреди.

Прво си морао отићи у граничарски гарнизон Оршаве са свим личним картама особа у колима. Сви Букурештаци, ја једина сељачина. Кажем им, идемо на краћи одмор, десетину дана да обићем родитеље, враћамо се истем путем. Све је у реду, срећан вам пут. Пресрећан, презадовољан лепим пријемом, крећем ка Мудави. Али, ђаво не спава. На свако петнаест минута зауставља нас граничарска баријера, траже личне карте и одговор на питање где смо пошли. Питају, преко телефона, у Оршаву, надлежне, да, добијају одговор, били смо тамо, имамо одобрење, пуштају нас напред. И све тако, без иједног изузетка до Мудаве, тачно 8 пута. На повратку све се понавља. Истрпиш то јер је предивно туда проћи, јер је пут краћи за пеко 50 км, од онога преко Анине или 101 км, од оног преко Решице, где се не пролази поред границе са Србијом. Од мог блока у Букурешту до испред куће моје мајке на селу има тачно 601 км, преко Решице, 550 преко Анине и 500 Дунавском клисуром.

Последњи пут, пред саму ону названу Револуцију, дошли смо Дунавском клисуром са уобичајеним проблемима око заустављања и контроле личних докумената и туда смо хтели да се вратимо. Моја је мајка направила мојим ћеркама неколико јастука са новим перјем својих гусака. То није могло стати у кола, па сам морао привезати озго где сам увек, при подужим путевима, стављао неки купљени привез за пртљаг. Све,

у реду, јастуци су лепо смештени, ако успут до Букурешта, почне ветар мораћу возити мањом брзином. Али није. Ђаво не спава. Није, јер нас, први пут у животу, враћају из Коронине, прво село после Мудаве на седам километера, и траже нам да имамо одобрење Граничарске службе у Бошњаку, 2 км. од Мудаве. Нема разговора, враћамо се. Тамо нам узимају документе, нас оставили на улици да чекам на њихову милост и немилост. И чекали ми око пола сата. Одједном приметим да са леве стране плочњака неко трчи, пролази поред нас, поздравља ме и улази код граничара. На десетину минута излази официр, враћа нам документе и дозвољава да се вратимо у Букурешт Дунавском клисуром. Тек након двадесетак година дознајем у селу да Спаса, тај мој сељанин који је гарантирао граничарима да нећу пребећи у Србију, дакле тај Спаса тврди са сам ја, у Букурешту радио за државну безбедност. Е сад, да ти памет стане. Немам ништа против оних који су то радили, да су и мени тражили, не знам како бих се понашао. Али сада, у демократској Румунији, постоји закон који омогућава сваком румунском грађанину да има право да види све своје документе, за и против њега, прикупљених за време румунског шашавог комуниза. Свака особа ће тамо наћи име и презиме сваке друге особе која је нешто рекла за или против њега. Па, Спасо и све мајчине Спасе, идите у Решицу и тамо проверите. Моје име и презиме неће нико никада пронаћи. Нема га тамо, можда случјано, али га нема. Ако не знате који је то Спаса, питајте Милојевића. Ја сам свој досије у румунској удби видео. Нашао сам тамо неколико пута и

Спасу. Лајао је против мене неколико пута, нису га болела уста. Ако се икада ова моја књига буде штампала, учинићи све могуће да она доспе и Спаси пред очи. Надам се да ће ово прочитати и мој рођак Крста. И њему ћу је поклонити. И не само њему. Свим Спасама и свим Крстама. Али, доста о томе.

Ето, рекао и то само да се не заборави.

Сада је све слободно. Иде ко где хоће, без икаквог пасоша, само што мора на гранични прелаз, не као птица, где му падне напамет. Има ту и викендица, има ту и малих хотела, лети препуних туриста.

Рекох да са десне стране, од Оршаве ка Мудави, пут гребе у камен који је на извесној висини покривем густом шумом. Ту и тамо пресеца камениту зону по неки поточић који је, током стотине и хиљаде година направио леп пролаз и довољно места за проходан пут чак и за најосетљивија кола. Ишао сам и тим путевима. Никада нисам знао где они воде, увек питао пролазнике, домаће и стране, одговор је исте:

- Тамо негде горе.

- Има ли много до краја?

- Нисмо били до краја.

Сви били тамо, али нико до краја. Са правом се можемо питати, имали ту краја?

Па има и нема.

Поред једног од тих поточића кренули смо опрезно, иако знамо да ту нема вукова и да је ту увек неко на путу. Након скоро два сата, можда на педесетак км., ушли смо у неко полуограђено двориште. Испред нас се појавиле три огромне зграде за те услове, свака са спратом, предивно окречане и лепом баштом при

самом улазу где је мноштво клупа, највише заузетих. Пошто сам већ у годинама, никада не путујем сам, увек са супругом и децом, шта видим ја, да виде и они, где ја уживам, да и они уживају. Рекох већ, сви су они Букурештанци, само сам ја сељачко дете, иако коректнији Букрештанац од свију њих. Чак нам је моја млађа ћерка јеном скренула пажњу да је само њен тата сељак, сви су они варошани, градска деца, рођени у престоници. Али, то је то. Ни дан данас не знам, ни ја сам, шта сам Тело ми је од шездесет година у Букурешти, душа ни секунду. Увек је лебдела над мојим селом где сам рођен, где су моји корени. Али, то је, стварно, сасвим друга прича. Ми смо сада стигли у неко велико двориште, и то је наш проблем. Смемо ту ући, има ту псију, могу дозволити деци да пројуре овим предивним простором?

Док смо још сви буљили кроз стаклене прозоре коли, шта је и ко је око нас, приближила нам се нека старија жена, чисто обучен као лекаска сестрица.

- Добро нам дошли, рече она.

Тек тада сам имао смелости да отворим врата према њој.

- Добар дан госпођо. Да нисмо случајно погрешили пут?

- Пут сигурно нисте погрешили, али сте погрешно ушли у наше двориште. Вероватно нисте приметили, или је ветар изнова оборио, наш напис: *Странцима забрањен улаз!* Али, окрените кола па изађирте ка оној другој пољани. Тамо можете паркирати и остати. Овде је старачки дом, да не кажем један од најлуксузнијих старачких домова у Румунмији. Станари плаћају

боравак овде својим пензијама или то плаћа неко од њихове родбине. Све им је осиграно, имају потпуну слободу ба буду у својој соби или у овом нашем великом дворишту. Могу се прошетати, ако их ноге држе, и по околним планимама, али тада са њима увек је неко од млађих пословних особа старачког дома. Видите и сами колико смо удаљени од осталог света, од галаме и нечистоће.

- До Дунава имате негде око 50 км, колико још има до краја овог пута кроз планину?

- Овај пут нема краја. У наставку води кроз панину, можда још толико км, па се сужава само за пешаке али, након једног сата хода кроз шуму, удара се на наставак овог пута и све тако до бескрај, да не кажем до првог асфалтираног пута, који те води у свет. Ја овде радим од десетак година као лекарска сестрица, поред лекара. Имамо три лекара и три сестрице, никада сва три не напуштају дом. Један је од њих увек овде. Ту ми је и супруг, он је електричар, брине око осветљења дома и околине, па се лепо заједно осећамо. Неколико смо пута желели да потражимо друго радно место, у неком граду, на пример. Налазили смо, али кад год је требало да скупимо своје ствари и да одемо, предомислили смо се. Запослени људи имају овде целу своју породицу. Има ту двадесетак детета. Наша кола сваког дана одлазе у град по куповине, пре свега најпотребнијих намирница. Прва кола одлазе по хлеб и млечне производе. Она возе и нашу децу у град до школе, у подне их друга наша кола довозе овамо.

- Нећемо остати овде. Дошли смо само да ударимо у крај овог предивног и тесног пута. Али краја нема.

Морамо доћи још једном. Сада знамо пут и околину. Терeba да понесемо и нешто од јела, поготово за децу.

- То немојте заборавити. Ми не примамо страна лица у дом, водимо бригу о здрављу ових старих и прилично изнемоглих особа. У наше двотиште не сме нико ући, у кућу никако. Одмах ћу рећи свом супругу па провери ограду и улаз у наше двориште, треба да се нешто намести и дотера.

Нисам више долазио овамо са породицом. Искористио сам једно лето и дошао овамо на цели дан, али сам. Поразговарао сам са неколико старијих особа, углавном мушкарцима, чудних, свакојаких особа. Ако сам све то не чујеш, немогуће је да неком повереујеш шта ти може о њима рећи. Ни ја нисам сигуран да ће ми се све поверовати. Али, одмах сам био решен да овде навратим још неколко пута, да довршим започете говоре, да све снимим или прибележим. Када сам сматрао да сам прикупио довољно документарног материјала, одлучио сам да све то испричам, пре свега за своје, којима је овај свет делимично познат. Па око се и њима буде допало, пустићу да и други уживају у томе. Тим више што тај луксузни старачки дом није на крај света. Може се једног лета посетити. Немојте зими. Тамо се никада не зна када завеје снег, а нарочито колко он може потрајати. Пролеће тамо долази раније, јесен траје дуже него у осталим румунским педелима. Пазите се змија, има и неких отровних. Немоје их дирати, неће ни оне вас.

Можете наићи на неку скорпију. Добро је да је не додирнете, али ако до тога дође, морате, под хитно лекару, чак и ту, у старачком дому. На ногама увек

морате мати добре ципеле и потпуно осигурне ноге. У том случају и опасност је сасвим случаје. Али, као што добро знате, и од случајне се грешке може умрети.

Већ при трећој посети овог дома, упознао сам два нераздвојива пријатеља, прилично лепих година, они тврде да су динери и да су, пре две године, заједно навршили деведесету. Свако своју, разуме се. То су два мањинца, два Србина, један Клусурац, један горњобанаћанин, рођен негде око Арада. Нису се до тада познавали нити чули један за другога. Клисурац је догурао до универзитетског професора у престоници, Горњобанаћанин је догупрао до свештеничке службе, не знам тачно којег ранга. Има и тамо свакојаких, као и у армији. Треба да су, и један и други, били сасвим бистре главе и веома напорни, радни, издржљиви.

Милан, наш пензионисани професор универзитета има лепу породицу. Када му је супруга преминула, остао је сам у душеном смислу речи. Има децу, има унука, један ће му се унук скоро оженити, па ће лако постати прадеда. Све можеш имати, али ако нема супругу, са којом је живео и уживао, карао и помиривао читавих 65 година, нема никога.

Радио је до дубоке старости, пензионисао се је тек када је морао, после седамдесете. Има сина и ћерку, и један и други универзитетски образовани и окућени. Ћерка му има две ћерке, то му не смета иако је добро знао да је женско дете туђа кућа. Син му има три сина, сви носе његово презиме. Давно је чуо како дедови говоре о љубави према унуцима. Никада није могао поверовати да се унуци воле много више од своје деце. Увек се хвалио осталима, да је, од раније, знао колико

се унуци воле, замолио би био Бога да му да прво унуке, па тек онда своју децу. Али времена пролазе. Приближавао се деведесетој када је остао без супруге. Није дуго боловала, али је тешко преминла, какао се каже, у његовим рукама. После сахране осећао се сам и ничији. Тада је тек приметио да у својој кући нема више никога ко да га пита за здравље, сам човек, тешка беда. Излазио на сусрете са старијим познаницима, остајао све дуже у кући. Покушао је са пићем, али му оно није помогло. Као професор универзитета није смео пити алкохол преко дана, већ само увече, како је он то говорио, саму у пижами. Може га неко омирисати да удара на пиће и тиме је његов професорски посао пропао. Нико више не би имао поверења у њега. Недељом је, скоро увек пред сам ручак, попио по педесет, највише сто грама неке препеченице купљене на селу. Ретко пије вино, још ређе пиво.

О великим празницима увек су му деца, са својим породицама, долазили првог дана Божића или Ускрса на ручак. Знала је његова супруга да све то лепо припреми. Он је водио бригу око пића, и о разним соковима за унуке и оног од старијих ко ће возити кола до куће после ручка. Водио је бригу о свему. Сада, када је остао сам, није више имао ко да му спреми ручак за госте, нити ко да их домаћински угости. Његове супруге више нема.

Нашли су неку комшиницу, и она приличних година, да му, за извесну суму новца, месечно долази и спреми по кући, да му скува по неко јело, да уведе ред у кући, да му купи нешто од намирница и воћа. Одлазила и он опет остао сам до сутра или прекосутра, када је

могла доћи она или неко од деце. Једва је успевао да једном на три месеца замоли неког од деце да га колима пребаце до кућног лекара, да га причекају и одведу до апотеке да купи своје лекове. Када је говор о анализи крви, увек је морао позвати такси да га тамо, рано ујутру, одвезе. На повратку, требало је да се врати трамвајем, па је дуго чекао на улици док није наишао неки слободан такси. Тешкоћа преко тешкоће, моћи све мање, потреба све више.

Од суботе до понедељка обично је бивао сам. Чертворособни стам изгледао му је као фудбалски стадион.

У неком разговору са пријатељима у малом парку испред самог њиховог блока, дознаје да у близини Дунавске клисуре постоји неки најлуксузнији старачки дом. Све се тамо плаћа, али све је тамо осигурано. Разумео је да би њему, од његове професорске пензије, одузимали месечно две трећине новца, једна трећина би остајала њену. У том дому станују тачно две стотина особа, највише мушкараца, много мање жена. Имају и богату продавницу са свим потребним артиклима за старе и усамљене, али могу и наручити, ако им је још нешто потребно. Све се плаћа преко картице, он, управо преко картице прима своју пензију. Откако је сам, прикупила се је тамо извесна сума, није вадио сав новац, није имао преких потреба. Договорио се са једним од пријатеља, да наговори свог сина да га одвезе тамо, да причека док се он докуметише, и да га врати кући. Шта кошта, он плаћа.

Познавао је ова места, али није никада улазио колима у ове густе шуме. Од Букрешта до тог дома,

требало ми је тачно пет сати, два сата разговор, сат ручак негде уз пут и пет сати назад. Ујутру рано пошли, касно се увече вратили.

Дознао је све шта га је интересовало. Има своју посебну собу са радијом и телевизором, са речунарем и малом библиотеком коју може он допунити својим књигама. Ако не жели да буде сам у соби, има повећих соба где може имати цимера према свом избору након неког времена проведеним у дому, да би упознао свет. Али на то није размишљао. Сви су око њега људи, нешто млађи, али има и старији, Има увек неког на клупи у ходнику или у башти за разговор, за партију шаха или карата. Када му се прохте, може се повући у своју собу и уживати у тишини и миру. Лекар и апотека су у истој згради, при руци му је и продавница. Собу му намешта једна госпођа, увек све та иста, чим он изађе да се мало прошета или на неки разговор са пријатељима. На време ручак, на време доручак, на време вечера. Увек има неколико јела на избор, али може нешто и сам наручити за своју душу. То мора од данас за сутра да би му купили, на пример, свежу рибу ако то пожели. Или било шта друго које се може набавити у околини.

Једна је велика просторија претворена и уређена као црква. Сваке недеље долази свештеник, православни свештеник и одржава службу. Мало је њих које тамо одлазе, али и то им је осигурано.

Морају, два пута месечно, код лекара на преглед. Имају број телефона преко кога могу позвати лекара кад год им затреба.

Напољу је предивно. Милан је старији човек, много је свачега видео, али га је изненадила тако дубока тишина и тако чист ваздух. На стотину метара од њиховог двотишта направљено је мало језеро са текућом водом, могло би примити двадесетак особа одједном, али је ретко ко улазио дубље у воду која је била чиста као стакло, видео се песак са дна, али прилично хладна за њихове године. Долазили су, оквасили се и лежали на пријатној ситној трави.

Када се вратио кући, након читаве недеље дана после посете старачком дому, позвао је свога сина и ћерку да га посете, и један и други у исто време. Нека се договоре, он је код куће. Али до дођу за дан-два. Деца су дошла и тада им је рекао шта је одлучио. За моменат деца су остала запрепашћена. Шта овом старом човеку још треба? Има све шта би пожелео, у случају потребе они би одмах скочили, ту су и унуци, сад одрасли људи, могу му бити од неке помоћи.

- Доста! Молим вас, доста! Шта ви знате шта је то самоћа? Шта ви знате да више ниси никоме потребан? Стан, јело, лекови и кревет не спадају и ту категорију потреба. Старог човека не убијају болести, старог човека убија самоћа. Не могу више сам, не подносим више себе самог. Хоћу да ме неко узнемирава, хоћу да ја неком сметам, хоћу да будем човек међу људима, хоћу да сам саставни део неке заједнице. Проклет је супруг који доживи да сахрани своју сдупругу, мушкарцу је много теже да преживи у самоћи преостали му део живота. То је за жене много лакше, али нас Бог не бира тако. Он има неки свој ред, ми имамо нека своја проклетства. Свако од нас треба до

догура свој јарам до брега. Ту нема спаса за никога. Ја сада никога не тужим, никоме не судим. Ја сам тек сада у стању да констатујем колико је човечији живот компликован, колико је човек немоћан према свему ономе што је могао, према свему ономе што више не може. Није ту ничија кривица, ничије злодело. Још се и данас осећам тужним што је човеку остављена велика неправка када му је одређено да се не умири истог момента када се је умирила и његова супруга. Она супруга коју је толико волео. Са којом је толико година провео у слози, у свађи у предивним помирењима. Треба са су срећни они који умиру заједно у истој аутобуској несрећи. Сигурно више од мене који трулим жив, топим се душевно и телесно, нестајем из себе. Ја више нисам ја.

- Тато, престани! Прекину га ћерка. Одржао си нам лепо предавање, треба да си био одличан професор, али овде је реч о животу и о смрти. О твом животу и о твојој смрти.

- Није тачно. Говорио сам само о мом животу. Сада ћу бам рећи и о мојој смрти. Преклињем вас да ме, после смрти кремирате и да мој пепео, из чамца, баците у Дунав целом Дунавско клисуром, од нашег села до Оршаве. Нећу гроб, нећи свеће, нећу ничије плакање. Нека ми ваша мати опрости, није остало ни од ње више ништа након толико година од њене смрти, али ја хоћу да будем слободан, да лебдим у неограничење као и мој Дунав у мојој души.

У соби је завладала тишина. Милан је отворио своју последњу флашу ораховаче коју је он сам пропремио пре тридесетак година на селу. Једна флаша